

УДК 338.24+621

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ МАШИНОБУДІВНОГО ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ СЛАБКИХ СИГНАЛІВ

А. М. Штангрет, М. М. Караїм

Українська академія друкарства,
вул. Підголоско, 19, Львів, 79020, Україна

Доведено доцільність застосування для управління економічною безпекою машинобудівного підприємства механізму, в основу якого покладено прийняття антикризових рішень за слабкими сигналами. Обґрунтовано, що дослідження процесу виникнення та розвитку слабких сигналів уможливило розпізнавання моменту зародження кризових процесів. Це сприятиме розробленню та прийняттю адекватних ситуації антикризових рішень, реалізація яких забезпечить стабілізацію господарської діяльності певного машинобудівного підприємства.

Ключові слова: економічна безпека підприємства, антикризове рішення, слабкі сигнали.

Постановка проблеми. Ключовими особливостями господарської діяльності вітчизняних машинобудівних підприємств є високий рівень невизначеності середовища функціонування, що проявляється як у систематичній зміні законодавчого поля, невиваженої державній політиці, слабкості фінансової сфери, так і в зростанні міжнародної конкуренції та тиску на внутрішній ринок. Разом з тим, недосконалість системи економічної безпеки більшості підприємств машинобудівного комплексу не сприяє активній протидії реалізації зовнішніх і внутрішніх загроз, що спричиняє розвиток кризових процесів. Отже, своєчасне та обґрунтоване прийняття антикризових рішень на основі відслідковування появи слабких сигналів покликане забезпечити необхідний для розвитку рівень економічної безпеки в умовах дестабілізуючого впливу зовнішнього і внутрішнього середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розробці питань щодо підтримки достатнього рівня економічної безпеки підприємства багато уваги приділяють вітчизняні та зарубіжні науковці, зокрема: Л. Абалкін, В. Абрамов, В. Андрійчук, О. Ареф'єва, О. Барановський, О. Білорус, З. Варналій, О. Власюк, В. Воротін, Т. Васильців, В. Горбулін, М. Єрмошенко, Я. Жаліло, О. Захаров, Н. Куркін, О. Ляшенко, В. Мунтіян, Є. Олєйніков, Г. Пастернак-Таранушенко, В. Пономаренко, В. Прохорова, Н. Реверчук, В. Тамбовцев, Ю. Ус, О. Черняк, М. Швець, Л. Шемаєва, С. Шкарлет, В. Шликов, О. Шляйфер та інші. Віддаючи належне науковій і практичній значущості праць цих учених, слід зазначити, що у вітчизняній літературі й практиці господарювання машинобудівних підприємств досі недостатньо досліджені важливі питання забезпечення їх економічної безпеки, зокрема, на основі прийняття антикризових рішень за слабкими сигналами.

Метою статті є обґрунтування можливості та доцільності використання слабких сигналів для розроблення антикризових рішень у процесі управління економічною безпекою машинобудівного підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Однією з головних проблем, яка утруднює управління економічною безпекою будь-якого підприємства, можна вважати недостатність початкової інформації, її якість і тривалий період накопичення, що в подальшому внаслідок нестабільності середовища робить її застарілою, а відтак і не зовсім придатною для прийняття адекватних ситуації рішень [1–4].

На нашу думку, одним з варіантів вирішення зазначеної проблеми є використання для управління економічною безпекою слабких сигналів, що дозволяє підвищити реакцію на зміну середовища функціонування, а відтак приймати рішення з урахуванням можливості появи нових тенденцій, здійснювати оперативне коригування реалізації певних захисних програм, ефективніше використовувати наявні ресурси та виникнення додаткових.

Доцільно підкреслити, що Мішель Коді визначає слабкі сигнали як чинники змін, складно помітні в сьогоденні, які сформуєть стійку тенденцію в майбутньому. Схожої думки дотримується й П'єр Массі, описуючи їх як сигнали, слабкі в сьогоденні, але які набувають значної сили в умовах можливих наслідків [5, с. 238–245].

Згідно з твердженням Б. Кофмана, слабкі сигнали [5, с. 238–245]:

- важко розрізняються внаслідок зашумленості середовища;
- спричиняють дезорганізацію в нормальній діяльності системи;
- виявляють лінійну тенденцію в розвитку будь-якої ідеї або системи.

Особливість процесу розвитку слабких сигналів полягає в їхній властивості трансформуватися в сильні. З моменту свого виникнення і до формування сильного сигналу слабкий поступово набирає сили, переходячи з прихованої форми в явну. Частина сигналів при цьому відсіюється як несуттєві або є наслідком нормальних коливань у процесі господарської діяльності підприємства. Таким чином, основне завдання суб'єктів безпеки підприємства зводиться до того, щоб простежити процес переходу сигналу від слабого до сильного, виявити його закономірності через характерні ознаки динаміки показників, що описують параметри зовнішнього та внутрішнього середовищ підприємства. Якщо в ході спостереження вдається встановити стійку тенденцію до зростання сили сигналу, можна вважати його реальним провісником виникнення кризової ситуації.

У процесі забезпечення економічної безпеки підприємства важливо, аби наявність сильних сигналів засвідчувала розвиток кризових процесів, в результаті чого скорочується час на розробку й реалізацію антикризових заходів. Якщо існує система розпізнавання слабких сигналів, підприємство має змогу завчасно підготувати пакет заходів та їх реалізувати, стати гнучкішим й адаптивнішим до змін середовища, а відтак створити безпечні умови подальшого розвитку.

Таким чином, на наш погляд, успіх управління економічною безпекою машинобудівного підприємства насамперед залежить від своєчасного відстеження слабких сигналів. Звідси випливає об'єктивна потреба в розробленні

системи спостереження за станом зовнішнього і внутрішнього середовищ підприємства, розпізнавання та прогнозування виникнення сигналів, які загрожують його стабільності, тобто системи моніторингу слабких сигналів.

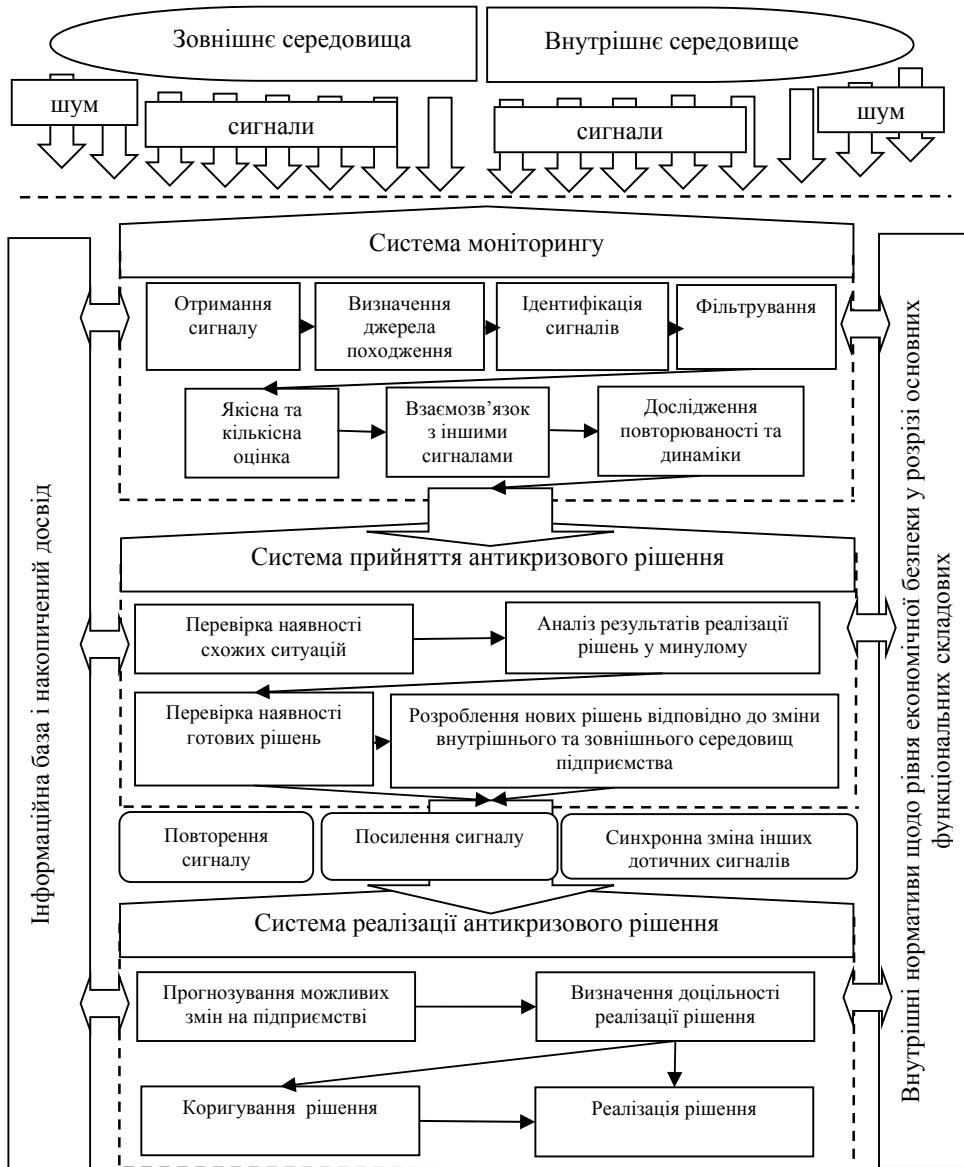

Рис. Механізм управління економічною безпекою підприємства за слабкими сигналами (авторська розробка)

Результати наукових напрацювань вітчизняних і зарубіжних науковців стали базовими при розробленні механізму управління економічною безпекою

підприємства на основі слабких сигналів (див. рисунок). Детально розглянемо ключові етапи запропонованого механізму. Моніторинг слабких сигналів дозволяє підприємству використати часовий лаг між подіями та їх наслідками для прийняття відповідних антикризових заходів, які усувають небезпеку на ранній стадії виникнення кризи. Метою формування системи моніторингу є не тільки накопичення сигналів, а й їх систематизація, упорядкування та відбір для обґрунтування процесу прийняття управлінських рішень шляхом здійснення кількох головних етапів:

- отримання сигналів із зовнішнього і внутрішнього середовищ. Слід врахувати, що одночасно, навіть упродовж одного робочого дня на підприємство надходить значна кількість таких сигналів. Інформаційний потік заповнений, окрім сильних і слабких сигналів, зайвою інформацією, або так званим шумом, що ускладнює процес сканування;
- в інформаційному потоці потрібно визначити та ідентифікувати слабкі й сильні сигнали. Кожне підприємство повинно створити власну систему пріоритетів у сфері економічної безпеки за ключовими функціональними складовими;
- серед сукупності сигналів слід вибрати актуальні для гарантування безпеки підприємства в поточному періоді та у стратегічному вимірі;
- важливо ранжувати отримані сигнали за пріоритетністю для реалізації сукупності антикризових рішень;
- здійснювати формування інформаційної бази для розроблення, прийняття та реалізації антикризових рішень.

Висновки. У сучасних умовах господарювання управління економічною безпекою машинобудівного підприємства за слабкими сигналами за рахунок поліпшення якості й оперативності використання інформаційних потоків уможливує прийняття оперативних заходів, результатом чого є швидка адаптація до зміни середовища функціонування та можливість збереження прийнятного для подальшого розвитку рівня безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ареф'єва О. В. Планування економічної безпеки підприємств / О. В. Ареф'єва, Т. Б. Кузенко. — К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2005. — 170 с.
2. Васильців Т. Г. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення : моногр. / Т. Г. Васильців, В. І. Волошин, О. Р. Бойкевич, В. В. Каркавчук; за ред. Т. Г. Васильціва . — Львів : Ліга-Прес, 2012. — 386 с.
3. Реверчук Н. Й. Управління економічною безпекою підприємницьких структур / Н. Й. Реверчук. — Л. : ЛБІ НБУ, 2004. — 195 с.
4. Столбов В. Ф. Особливості управління системою фінансово-економічної безпеки будівельних підприємств: наук.-техн. зб. / В. Ф. Столбов, Г. М. Шаповал // Комунальне господарство міст. — 2013. — № 111. — С. 103–108.
5. Mathur J. Introduction to financial management / J. Mathur. — New York, USA, 1989. — 324 p.

REFERENCES

1. Arefieva O. V. and Kuzenko T. B. (2005), Planning for economic security enterprises, European University press, Kyiv.
2. Vasylytsiv T. H., Voloshyn V. I., Boikevych O. R., and Karkavchuk V. V. (2012), Financial and economic security of the enterprises of Ukraine: Strategies and mechanisms to ensure, League-Press, Lviv.
3. Reverchuk N. J. (2004), Management of economic security of the enterprise structures, Scientific idea, Kyiv.
4. Stolbov V. F. and Shapoval H. M. (2013), "Features of the financial and economic security system management of construction enterprises", Municipal economy of cities scientific and technical digest, vol. 111, pp. 103–108.
5. Mathur J. (1989), Introduction to financial management, New York.

**MECHANISM OF ECONOMIC SECURITY MANAGEMENT OF AN
ENGINEERING ENTERPRISE BASED ON WEAK SIGNALS**

A. M. Shtangret, M. M. Karaim
*Ukrainian Academy of Printing,
19, Pidholosko St., Lviv, 79020, Ukraine
shtangret.am@mail.ru*

The article has proved the ability of administration for elaboration of the engineering enterprise economic security mechanism, based on the adoption of anti-crisis decisions on weak signals. It has been also proved that the research and development process of the weak signals enables the recognition of the crisis processes inception that can be used for the development and adoption of adequate solutions in case of a crisis situation, the implementation of which is sure to stabilize economic activity of a specific engineering enterprise.

Keywords: *economic security, crisis solution, weak signals.*

Стаття надійшла до редакції 12.12.2014.

Received 12.12.2014.